

JOHANNES TIELROOY

van J. H. Leopold? Lees ook blz. 151 over het Joodsche probleem en een kenschetsing van de huidige Duitschers op blz. 214. Ter Braak is een schrijver!

Bovendien, hij *begrijpt* de figuren die hij bespreekt. Of hij Leopold geheel begrepen heeft, weet ik weliswaar niet zeker — „sierpoëzie” lijkt mij toch niet de term voor wel degelijk filosofisch-veelzeggend werk als *Cheops* en *Oinou Hena Stalagmon* — maar over Van Schendel, over Couperus, over Benda, over Gide, over Kafka, ik geloof ook over Gorter en Machiavelli, zegt hij precies wat erover te zeggen is, met de juiste scha-keeringen en doseering, op den juisten toon en met volledige aanduiding van het essen-tieele. Men leze deze opstellen zelf om te zien tot welk een superieure critiek Ter Braak in staat is, en om ervan te genieten.

★

Het is niet enkel critiek wat hij hier geeft. Hij verduidelijkt ook zijn eigen portret. Bijna al zijn thema's treden weer op. Eenige malen verklaart hij daden en woorden van anderen uit het fameuze „ressentiment”; dat kan bij Ter Braak nooit missen. Amoreele politiek zal hij zeker niet aanbevelen, maar hij begrijpt ze, hij wil, terecht, dat wij er rekening mee houden als met een feit. „Specialisme” beziet hij opnieuw met een bedenkelijken blik en „woorden” zoekt hij te „demasqueeren”. Van andersdenkenden, en met name van „halfzachte” denkers, van onnoozele geloovers, heeft hij een blijkbaar lichamelijken afkeer. De richting van het denken ziet hij telkens weer door het „belang” bepaald. Alle zelfbedwelmig haat hij in eigen wezen en signaleert hij bij anderen; hij is de persoonlijke vijand van pose en van zelfverheffing. Er is in dit alles iets hartigs dat goed doet, en dat het Nederlandsche geestesleven best kan gebruiken.

★

Maar het probleem der problemen voor Ter Braak lijkt thans, laat mij zeggen: hoe hij aan het toeschouwerschap zal ontkomen. Het aantal geestelijke waarden dat hij ontkent of betwijfelt, is groot. Hij weet, zoo goed als Benda en Nietzsche, dat het de geestelijke, de moreele waarden niet zijn, waardoor in de eerste plaats het lot van de wereld bepaald wordt. Hij ziet het betrekkelijk gelijk van de onverzoenlijkste tegenstanders in. Hem is geen groep bekend, welker beginselen hij geheel zou kunnen onderschrijven, doordat hij zelf tot *verschillende* groepen behoort en zich genoopt voelt, aan elk dier groepen een of meer beginselen te ontleenen. Hij weet — en hij zet dit uitnemend uiteen in *De nieuwe elite*³ — dat wij Europeanen, sedert het christendom ons als gezaghebbend